

De meest onbegrepen psychiatrische aandoening

Schizofrenie: op zoek naar een behandeling

Twee tot vier op iedere 1000 personen wordt schizofreen. De ziekte manifesteert zich meestal tussen het 20-ste en 30-ste levensjaar. De Nederlandse psychiatrische ziekenhuizen tellen 28.000 'bedden', waarvan er zo'n 7000 door schizofrenen worden bezet.

door Lucas van der Hoeven

Vijf jaar geleden ontmoette ik Maria voor het eerst. Zij zwierf rond, was vervuuld en stonk. Bovendien vertelde ze de meest fantastische en onsamenhangende verhalen. Ze sleepte zich voort van een opname hier naar een tijdelijk verblijf elders, met tussendoor allerlei zwertochten zonder thuis. Uitgestoten door familie, vrienden en kennissen vanwege haar vaak bizarre gedrag als gevolg van haar psychose. Uiteindelijk bood de neuroleptica tenminste een bodem, waarop een nieuwe zin aan haar leven kon worden gegeven. Door de intramusculaire toediening van een depot neurolepticum gaat het nu een stuk beter met haar. Ze is opgewekter, verzorgt zich enigszins en kan zich meer staande houden in onze 'industriële jungle'. Het lijkt een betere oplossing dan een permanent verblijf op een psychiatrische afdeling.

Vage diagnose.

Maria leed aan schizofrenie, een aandoening die pas rond de eeuwwisseling als zodanig werd 'ontdekt'. Krapelin (1856 - 1926) maakte als eerste in 1899 het onderscheid tussen exogene en endogene psychiatrische ziekten. Tot de eerste rekende hij manisch-depressiviteit en melancholie. Deze aandoeningen waren volgens hem te genezen, terwijl hij dementia praecox ongeneeslijk achtte. Pas later is dementia praecox vervangen door het label schizofrenie ('gespleten persoonlijkheid'). Het is een diagnose die het moeilijkst te definiëren is. In feite is het een collectieve benaming voor een groep van verschillende 'schizofrene stoornissen'. Tot op heden is er nog geen klinische of biologische oorzaak vastgesteld.

Er bestaat geen enkele afdoende behandeling. Hallucinaties en zelfbedrog kunnen met anti-psychotische medicijnen worden verholpen. Helaas levert zo'n behandeling veel nare bijwerkingen op. De klassieke behandeling maakte gebruik van twee verschillende soorten medicijnen, namelijk de fenothiazines - afgeleid van chloorpromazine - of van butyrofenonen, met als referentiestof haloperidol. De butyrofenonen zijn de meest potente neuroleptica. Beide

soorten pillen hebben een anti-dopamine effect, waarbij de ontlasting van dopamine in de synaptische spleet wordt voorkomen of afgeremd. Deze werking heeft een antipsychotisch effect. De bijwerkingen bestaan vooral uit motorische (extrapyramidale) storingen, affectvervlakking, initiatiefverlies en autisme. In sommige gevallen treedt er een Parkinsonsyndroom op. De nieuwere 'a-typische' antipsychotische preparaten vertonen minder van dergelijke bijwerkingen. Neuroleptica verkorten de acute episodes en stellen latere recidieven uit.

Nieuwe geneesmiddelen.

De te ontwikkelen geneesmiddelen moeten voldoen aan vier criteria. Ze dienen effectief te zijn voor een grotere groep van patiënten met deze diagnose. De activeringstijd, die nu nog enige dagen tot weken in beslag neemt, zou moeten worden verkort. Het aantal bijwerkingen dient te verminderen. En als laatste moeten ze meer effect sorteren op de negatieve symptomen van de schizofrenie.

Veel onderzoek wordt verricht naar potentiële antipsychotische middelen, die een ander werkingsmechanisme hebben dan de klas-

sieke dopamineblokkade. Tevens vindt research plaats naar de werking van verschillende serotonine remmers en de blokkering van opiate sigma-receptoren. Er bestaan aanwijzingen, dat serotonineremmers een gunstig effect hebben op de negatieve symptomen van schizofrenie.

Nieuwe medicijnen

Momenteel ontwikkelen 42 farmaceutische bedrijven nieuwe medicijnen. Sommige klinische experimenten lijken veelbelovend. Misschien lukt het nog in deze eeuw om psychoses met medicamenten doeltreffend te behandelen. Daardoor zou de meest voorkomende en raadselachtige psychiatrische ziekte na 100 jaar hopelijk ten dele behandelbaar zijn. Psychische en emotionele problemen zal men waarschijnlijk nooit met chemische pillen kunnen oplossen. Instant-oplossingen voor levensproblemen bestaan nu eenmaal niet. ■